

Anonymiseret version

Oversættelse

C-800/19 - 1

Sag C-800/19

Anmodning om præjudiciel afgørelse:

Dato for indlevering:

30. oktober 2019

Forelæggende ret:

Sąd Apelacyjny w Warszawie (Polen)

Afgørelse af:

30. oktober 2019

Sagsøger/Indkærede:

SM

Sagsøgte/Kærende:

Mittelbayerischer Verlag KG

[udelades]

AFGØRELSE

Den 30. oktober 2019

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny (appeldomstolen i Warszawa I. afdeling for civile sager) [udelades]

[udelades] [sammensætning]

har efter retsmødet den 30. oktober 2019 i Warszawa

i et lukket retsmøde,

i sagen anlagt af SM

mod Mittelbayerischer Verlag KG med hovedsæde i Regensburg[, Tyskland]

DA

med påstand om beskyttelse af personlige rettigheder

som følge af kære iværksat af den sagsøgte

til prøvelse af en kendelse afsagt den 5. april 2019 af Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa)

[udelades]

hvorved søgsmålet ikke blev afvist,

truffet følgende afgørelse:

I. Den Europæiske Unions Domstol forelægges følgende spørgsmål i henhold til artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde:

1. Skal artikel 7, nr. 2), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1) fortolkes således, at et kriterium for retternes kompetence, som er baseret på centrum for sagsøgerens interesse, finder anvendelse i en sag anlagt af en fysisk person til beskyttelse af vedkommendes personlige rettigheder, når den publikation på internettet, som hævdes at udgøre en krænkelse af disse rettigheder, ikke [org. s. 2] indeholder oplysninger, der direkte eller indirekte vedrører den pågældende fysiske person, men indeholder oplysninger eller angivelser, der antyder en kritisabel adfærd udvist af et fællesskab, som vedkommende indgår i (under de konkrete omstændigheder i denne sag: den nation, han tilhører), og som sagsøgeren anser for at udgøre en krænkelse af hans personlige rettigheder?

2. I en sag om beskyttelse af økonomiske og ikke-økonomiske rettigheder mod krænkelse på internettet, er det ved vurderingen af de kompetenceregler, der er omhandlet i artikel 7, nr. 2), i forordning ([...] nr.1215/2012 [...]), dvs. ved bedømmelsen af, om den nationale ret er retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, nødvendigt at tage hensyn til forhold som:

- den modtagerkreds, som webstedet, hvorpå krænkelsen er sket, henvender sig til,
- det sprog, som det pågældende websted og den omtvistede publikation er affattet på,
- perioden, hvor den omtvistede publikation på internettet var tilgængelig for offentligheden,
- individuelle omstændigheder i forhold til sagsøgeren, såsom hans liv under krigen og hans sociale aktiviteter, der er blevet påberåbt i den foreliggende sag som begrundelse for sagsøgerens særlige ret til ad rettens vej at modsætte sig

udbredelsen af påstande rettet mod det fællesskab, som sagsøgeren er medlem af?

[udelades] [procedure]

[udelades] [sammensætning]

[Org. s. 3]

[udelades]

Begrundelse for afgørelse af 28.10.2019

[udelades] [oplysninger vedrørende parterne]

[udelades] [gentagelse]

Sagens genstand

1. Tvisten vedrører følgende påstand: den sagsøgte tilpligtes at fremsætte en erklæring med en undskyldning til sagsøgeren for at have krænket sagsøgerens personlige rettigheder ved brugen af udtrykket »polsk udryddelseslejr« på internettet; der nedlægges forbud mod fremadrettet at sprede udtrykket »polsk udryddelseslejr« eller »polsk koncentrationslejr« på et hvilket som helst sprog; og den sagsøgte tilpligtes at betale 50 000 PLN til Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych (Den polske sammenslutning af tidligere politiske indsatte i nazi-tyske fængsler og koncentrationslejre).

Sagens faktiske omstændigheder og parternes påstande

2. Sagsøgeren, SM, er en polsk statsborger, der har bopæl i Warszawa, og som under Anden Verdenskrig var indsat i Auschwitz. Sagsøgeren deltager i aktiviteter, der har til formål at bevare mindet om de forbrydelser, der blev begået af Nazi-Tyskland over for polakker under Anden Verdenskrig, hvorfor han bl.a. deltager i uddannelsesmøder.
3. Det sagsøgte selskab har hjemsted i Tyskland og udsender på tysk en online avis på følgende adresse: www.mittelbayerische.de, som er af regional karakter, og som også er tilgængelig via internettet, herunder også i andre lande, bl.a. Polen.
4. Den 15. april 2017 blev artiklen »Ein Kämpfer und zweites Leben« offentliggjort på hjemmesiden www.mittelbayerische.de. Denne artikel **[org. s. 4]** omhandler livet under og efter krigen for Israel Offmans, der var en jødisk overlevende efter holocaust, som var født i Częstochowa (Polen) og i 1941 blev deporteret til ghettoen og efterfølgende indsat i lejre i Biżyń, Auschwitz – Birkenau, Sachsenhausen og Dachau og sendt til tvangsarbejde i Leonberg og Plattling, og

som efter krigen bosatte sig i Tyskland. Artiklen begynder med en fortælling om, at efter Israel Offmans tredje barn var kommet til verden i 1961, nægtede en tjenestemand i civilstandsregisteret i Nieder-Bayern at registrere det navn, som forældrene havde valgt til den nyfødte pige, idet han hævdede, at navnet lød meget fremmed, og at det var svært at udtale på tysk. Artiklen forklarer, at forældrene ville kalde deres datter »Faya«, som var navnet på Israel Offmans søster, der i henhold til artiklen »blev dræbt i den polske udryddelseslejr i Treblinka«.

5. Det er et ubestridt historisk faktum, at lejren i Treblinka var en tysk nazi-lejr, der var oprettet under Anden Verdenskrig på det besatte Polens område.
6. Ifølge den sagsøgte anbringender, der ikke bestrides af sagsøgeren, var det oprindelige udtryk »polsk udryddelseslejr i Treblinka« kun tilgængeligt online i få timer den 15. april 2017, nemlig fra klokken 5:00, hvor hele artiklen var publiceret, indtil ca. klokken 13:40, hvorefter den sagsøgte, efter det polske konsulats i München e-mail intervention, erstattede det omtalte afsnit med følgende ordlyd: »hun blev dræbt af nazister i en nazi-tysk udryddelseslejr i Treblinka i det besatte Polen«. I referencehenvísningen under artiklen blev der indført en kort præcisering om, at der i den oprindelige version af artiklen var blevet anvendt et udtryk, »polsk udryddelseslejr i Treblinka«, og at dette udtryk efterfølgende var blevet berigtiget.
7. Som bilag til stævningen fremlagde sagsøgeren et uddrag af den omtvistede artikel i den berigtigede version. Sagsøgeren anførte ikke i stævningen en forklaring om de omstændigheder, hvorunder han havde fået kendskab til artiklen. Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa) har anmodet sagsøgerens befuldmægtigede om at præcisere sagens faktiske omstændigheder, herunder nærmere oplysninger om, hvorvidt sagsøgeren behersker det tyske sprog, om tidspunktet for (før eller efter berigtigelse af den omtvistede betegnelse) og på hvilken måde (direkte fra internettet eller ved informationen fra en tredjemand) sagsøgeren har fået kendskab til artikel, dog uden at anmodningen er blevet besvaret.

Sagsøgte påstande og parternes anbringender

8. På baggrund af disse faktiske omstændigheder anlagde sagsøgeren den 27. november 2017 sag ved Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa). Sagsøgeren har nedlagt påstand om beskyttelse af hans personlige rettigheder, herunder navnlig national identitet og national værdighed ved:

[Org. s. 5]

- på alle måder at forbyde udbredelse af betegnelser som »polsk udryddelseslejr« eller »polsk koncentrationslejr« på tysk og på et hvilket som helst andet sprog om de tyske koncentrationslejre på det besatte Polens område under Anden Verdenskrig

- at pålægge den sagsøgte på dennes websted at offentliggøre en erklæring med det indhold, som er præciseret i stævningen, hvori den sagsøgte skal undskyldes til sagsøgeren for at have krænket hans personlige rettigheder ved onlinepublikationen den 15. april 2017, hvor der blev antydnet, at udryddelseslejren i Treblinka blev opført og drevet af polakker
 - at den sagsøgte tilpligtes at betale 50 000 PLN til Den polske sammenslutning af tidligere politiske indsatte i nazi-tyske fængsler og koncentrationslejre.
9. Sagsøgeren har som begrundelse for den polske rets kompetence henvist til Domstolens afgørelse i de forenede sager eDate Advertising mod Martinez (C-509/09 og C-161/10).
 10. Det sagsøgte selskab har, før det gav møde, nedlagt påstand om, at søgsmålet afvises, idet det ikke henhører under de polske domstoles kompetence. Den sagsøgte har påpeget, at i modsætning til, hvad der var tilfældet i de forenede sager C-509/09 og C-161/10, vedrører den online-artikel, der har givet anledning til SMS søgsmål, ikke direkte sagsøgeren. Den sagsøgte har ligeledes henvist til avisens regionale profil og omfanget af dens aktiviteter, som dækker Oberpfalz (Bayern) og som i det væsentlige koncentrerer sig om regionale nyheder, og at fanebladet »Tyskland og Verden«, kun er placeret på webstedets menu fjerde plads. Den sagsøgte har endvidere understreget, at webstedets service kun tilbydes på tysk.
 11. Den sagsøgte har henvist til 15. og 16. betragtning til forordning nr. 1215/2012 under påberåbelse af kravet om, at kompetencereglerne skal være forudsigelige. Den sagsøgte har anført, at ved at virke lokalt og ved at rette sin publikation mod andre modtagere end sagsøgeren, har den sagsøgte ikke objektivt kunne forudse de polske domstoles kompetence. Ifølge den sagsøgte finder artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 ikke anvendelse i den foreliggende sag, og dermed finder forordningens artikel 4, stk. 1, anvendelse, hvilket indebærer, at de tyske domstole har kompetence i sagen. Den sagsøgte har endvidere gjort gældende, at den nationale ret er forpligtet til at anmode Domstolen om en fortolkning af artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012.

Det hidtidige forløb i den civilretlige sag i Polen

12. Ved kendelse af 5. april 2019 forkastede Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa) den sagsøgtes påstand om afvisning af søgsmålet, idet retten fandt, at betingelserne [org. s. 6] i artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 var opfyldt. Retten bemærkede, at i perioden fra den 15. april 2017 til den 29. november 2018 var der mere end 32 000 besøgende fra Polen på den sagsøgtes websted, hvilket indebærer, at Polen er på 14. pladsen ud af 25 nationer [repræsenteret af de besøgende på webstedet]. Den sagsøgte kunne forudse, at publikationen kunne nå til andre lande, herunder Polen, hvor den kunne anses for at krænke læsernes personlige rettigheder. Den sagsøgte kunne ligeledes forudse, at online-publiceringen af en artikel, der indeholder formuleringen »poliske

udryddelseslejr« (»Polnische Vernichtungslager«), kunne blive bemærket af polske internetbrugere. Som følge af publikationens tilgængelighed i Polen via internettet og på grund af dens indhold, kan Polen anses for at være det sted, hvor krænkelsen af personlige rettigheder fandt sted, og den sagsøgte kunne forudse, at et søgsmål mod den sagsøgte kunne indgives ved en polsk domstol.

13. Den 25. april 2019 har den sagsøgte iværksat kære til prøvelse kendelsen afsagt af Sąd Okręgowy (den regionale domstol) som beskrevet i punkt 12. Den sagsøgte har bestridt, at de polske retter har kompetence. Den sagsøgte har gjort gældende, at artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 er blevet tilsidesat, idet den er blevet bragt i anvendelse til trods for, at det ikke rationelt set var mulighed for at forudse et polsk sagsanlæg. Den sagsøgte har også gjort gældende, at når indholdet af publikationen vedrører en anden person end sagsøgeren eller ikke vedrører en konkret person, er det ikke objektivt muligt for den sagsøgte at forudse ved hvilken ret, som denne med rimelighed vil kunne indstævnes ved. Den sagsøgte har anført, at indholdet af den omtvistede publikation er tilstrækkeligt »fjernt« fra Polen og uden tilknytning til Polen, hvilket objektivt set udelukker nogen form for rimelig forudsigelighed med hensyn til muligheden for et sagsanlæg i Polen.

Relevante retsfor skrifter

National ret

14. Artikel 1099, stk. 1, i Kodeks postępowania cywilnego (den civile retsplejelov) bestemmer:

»Den ret, hvorved sagen er anlagt, kan på ethvert trin i proceduren af egen drift undersøge spørgsmålet om de polske retters kompetence. I tilfælde af manglende kompetence afviser retten søgsmålet eller ansøgningen, jf. dog artikel 1104, stk. 2, eller artikel 1105, stk. 6«.

EU-retten

15. I den foreliggende sag skal der foretages en analyse, særligt af artikel 4, stk. 1, artikel 5, stk. 1 og artikel 7, nr. 2), under hensyntagen til betragtning 15. og 16. i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område.

[Org. s. 7]

Begrundelse for præjudiciel forelæggelse

16. På dette tidspunkt i hovedsagen kan der ikke foretages en vurdering vedrørende spørgsmålet om, hvilken materiel lovgivning, der finder anvendelse ved bedømmelsen af påstandene, og så meget desto mindre kan Sąd Apelacyjny

(appeldomstol) udtale sig om, hvorvidt påstandene kan anses for begrundede når henses til de materielle retsregler, der vil finde anvendelse, og om sagsøgeren kan få medhold i disse. Såd Apelacyjny (appeldomstol) skal udtale sig om, hvorvidt de polske retter har kompetence på grundlag af artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012. Såd Apelacyjny (appeldomstol) behandler spørgsmålet om kompetence som et processuelt spørgsmål. Enhver henvisning til de påstande og forhold, der ligger til grund for tvisten, vedrører kun vurderingen af, hvorvidt de polske retter har kompetence, og er ikke udtryk for rettens synspunkt vedrørende sagens realitet. Det er derimod kun muligt at foretage den materielle vurdering af spørgsmålet, hvis det er fastslået, at de polske retter har kompetence, og denne materielle vurdering tilkommer i første omgang retten i første instans.

Det første spørgsmål:

17. Såd Apelacyjny (appeldomstol) har anført, at dens anmodning om præjudiciel afgørelse er begrundet, fordi der stadig er fortolkningstvivel i forhold til artikel 7, nr. 2), i forordning [nr.] 1215/2012 trods Domstolens domme i sag C-194/16 (dom af 17.10.2017, EU:C:2017:766) og i de forenede sager C-509/09 og C-161/10 (dom af 25.10.2011 EU:C:2011:685). Selv om disse afgørelser ligeledes vedrørte sager, hvor sagsøgerne havde nedlagt påstand om beskyttelse af deres personlige rettigheder mod krænkelse på internettet, var sagsøgerne i alle tre tilfælde juridiske og fysiske personer, hvis fornavne og efternavne (firmaets navn i tilfælde af et selskab) var direkte nævnt i de omtvistede offentliggørelser, der indeholdt informationer om sagsøgerne, der fremstillede dem i dårligt lys eller greb ind i deres privatliv.
18. De faktiske omstændigheder i den foreliggende sag, der behandles af Såd Apelacyjny (appeldomstol), er anderledes. Sagsøgeren er hverken hoved- eller bipersonen i artiklen. Denne artikel handler heller ikke om Polen, og henvisningen til Polen følger udelukkende af den ene omstændighed, at artiklens hovedperson er født i Polen, hvor han levede og overlevede i en periode under Anden Verdenskrig.
19. Sagsøgeren føler sig imidlertid krænkede af den i artiklen brugte betegnelse »polsk udryddelseslejr«, hvilket ifølge sagsøgeren er et forsøg på at forbinde den polske nation med oprettelsen [org. s. 8] og driften af udryddelseslejren i Treblinka. Sagsøgeren var selv fange i Auschwitz-lejren, og han deltager aktuelt i aktiviteter med henblik på at bevare det offentlige minde om ofre for forbrydelser begået af tyskere mod den polske nation under Anden Verdenskrig. Sagsøgeren er stødt over, at tyskerne, der i UNESCO var aktive fortalere for, at Auschwitz blev kaldt en tysk udryddelseslejr, i dag anvender udtrykket »polsk« om en anden udryddelseslejr, vel vidende at dette er misinformerende og til skade for polakkerne.
20. Under hensyn til den med tiden dalende historiske bevidsthed hos de efterfølgende generationer af europæere, hvis opfattelse af Anden Verdenskrig ikke længere har

direkte relevans for deres holdninger eller vedrører deres eller deres forældres liv, men er en periode, der ligger fjernt i Europas og verdens historie, kan det ifølge Sąd Apelacyjny (appeldomstol) antages, at der foreligger en reel risiko for, at en artikel, der anvender betegnelsen »polsk udryddelseslejr«, kan frembringe det fejlagtige indtryk hos en del af modtagerne (navnlig de unge og dårligere uddannede), at det var polakker, der oprettede udryddelseslejre og bærer ansvaret for forbrydelserne begået i disse lejre.

21. I forbindelse med de krav, der stilles til pressen, må journalister og online-forlæggere, navnlig fra Tyskland, kunne forventes at være særligt opmærksomme på sådanne forvanskninger. Det bør heller ikke af historiske grunde overraske, at polakker, og især forhenværende fangere i udryddelseslejre, vil være særligt følsomme over for sådanne forvanskninger. For så vidt angår Polen i Anden Verdenskrigs sammenhæng, kan der ikke ses bort fra alle de historiske elementer, som den tyske forelægger burde have taget i betragtning, nemlig den særligt undertrykkende karakter af den tyske besættelse af Polen i perioden 1939-1945. Ifølge Sąd Apelacyjny (appeldomstol) bør det ikke være en overraskelse for et tysk selskab, at udtrykket »polsk udryddelseslejr«, som selskabet anvendte på internettet, kan være stødende, især for den ældre generation af polakker, navnlig dem, der selv var fanget i udryddelseslejre eller hvis slægtninge blev dræbt af den tyske besættelsesmagt under Anden Verdenskrig.
22. Spørgsmålet er imidlertid, om disse særlige omstændigheder og kravene til journalisternes faglige troværdighed er tilstrækkelige til at fastslå, at det sagsøgte selskab med rimelighed kunne forudse, at det, på grund af artiklens indhold, kunne sagsøges ved en polsk ret vedrørende en påstand om beskyttelsen af en fysisk persons personlige rettigheder. Det kan nemlig ikke hævdes, at publikationen hævder, at sagsøgeren eller en anden konkret polak har udvist en forkastelig adfærd [org. s. 9]. Selv den bredest mulige fortolkning af artiklens tekst gør det ikke muligt direkte eller indirekte at anse SM som værende den person, der er beskrevet direkte eller indirekte heri.
23. Sąd Apelacyjny (appeldomstol) har ligeledes anført, at de samme grunde som dem sagsøgeren har anført som begrundelse for de polske retters kompetence, kan påberåbes af andre potentielle sagsøgere – polakker, som er bosiddende i andre medlemsstater i Den Europæiske Union – til støtte for et sagsanlæg mod det sagsøgte selskab på grund af den omtvistede artikel, som begrundelse for kompetence for retterne på de steder, hvor disse personer har centrum for deres interesser. Hvis det i denne sag blev anerkendt, at der var tilstrækkelige indicier til at fastslå, at polske retter har kompetence, ville det imidlertid svare til at lægge til grund, at det sagsøgte selskab, ved at vælge at publicere den omtvistede artikel, kunne forvente, at det i princippet kan sagsøges ved retterne i enhver medlemsstat, når det tages i betragtning, at polakker, som følge af flere migrationsbølger, såvel før som efter 2004, er bosat i disse stater. Personer af polsk afstamning, der bevarer deres polske nationale identitet, har ikke kun bopæl i Polen, men i flere medlemsstater, hvor de har centrum for deres personlige livsinteresser. Flere af dem led skade som følge af den tyske besættelsesmagt under Anden Verdenskrig

eller deres forfædre gjorde det. Hver enkelt af disse personer vil potentielt kunne anlægge et lignende søgsmål.

24. Det skal nævnes, at domstolene i hidtidig national retspraksis har anerkendt deres kompetence (bl.a. kendelse afsagt af Sąd Apelacyjny w Warszawie (appeldomstolen i Warszawa), af 9.9.2019, sagsnr. I ACz 509/19, i en lignende sag mod et andet tysk selskab). I sin nuværende sammensætning er Sąd Apelacyjny (appeldomstol) i tvivl om, hvorvidt forudsigeligheden med hensyn til kompetence, således som den fremgår af 15. og 16. betragtning til forordningen, kan forstås så bredt som det er udlagt af sagsøgeren. Antagelsen om, at en generel, negativ bemærkning om en nation eller en anden større gruppe (religiøs, etnisk, professionel) pålægger internetudgiveren at forudse en mulighed for at blive sagsøgt af et medlem af en sådan gruppe ved en ret, der er beliggende på det sted, hvor centrum for en sådan sagsøgers interesser befinder sig, vil i det væsentlige svare til, at det tiltrædes, at retterne i flere EU-lande vil have kompetence i tilsvarende sagsanlæg. I tilfælde af offentliggørelse af oplysninger eller vurderinger af generel karakter på internettet vedrørende bredere grupper, vil udgiveren derfor kunne forvente, at domstole i flere eller i alle EU-medlemsstater vil kunne være kompetente. Ifølge Sąd Apelacyjny (appeldomstol) kan en sådan retlig fortolkning [**org. s. 10**] være i strid med forpligtelsen til at foretage en fortolkning i overensstemmelse med 15. og 16. betragtning til forordning nr. 1215/2012. Da Sąd Apelacyjny (appeldomstol) ikke har kompetence til at foretage en selvstændig fortolkning af en EU-retlig bestemmelse, som den, der hersker tvivl om, har Sąd Apelacyjny (appeldomstol) besluttet at forelægge Domstolen det præjudicielle spørgsmål, der er formuleret i punkt I.1. i kendelsens konklusion.

Det andet spørgsmål:

25. Det spørgsmål, der er formuleret i punkt I.2. i kendelsens konklusion, skal kun besvares, hvis Domstolen finder, at det principielt er muligt at fastslå rettens kompetence i henhold til artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012, også i en sag om beskyttelse af personlige rettigheder, hvor den omtvistede onlinepublikation ikke udtrykkeligt henviser til sagsøgeren, men indeholder henvisninger til et fællesskab, f.eks. et folk, som sagsøgeren er en del af, og som han stærkt identificerer sig med.
26. Hvis et sådant princip skulle anerkendes, er det nødvendigt at foretage en mere detaljeret fortolkning af vurderingskriterierne, og af denne grund vil det være nødvendigt at vurdere, om kriterier, som på den ene side er knyttet til sagsøgerens særlige kendetegn, således som de er beskrevet i præmis 2 og 19, og på den anden til de omstændigheder, der er beskrevet i præmis 10 og som den sagsøgte har gjort gældende, samt webstedets profil og dækning, publikationens og webstedets sprog, den korte varighed af opretholdelsen af den omtvistede betegnelse på dette websted, som efterfølgende blev berigtiget, kan indgå i en sådan vurdering.

27. Sąd Apelacyjny (appeldomstol) har anført, at de ovenfor nævnte omstændigheder begrundes udsættelse af hovedsagens behandling, og Domstolen skal forelægges de spørgsmål, som er anført i kendelsens konklusion.

[udelades] [underskrifter]

ARBEJDSDOKUMENT